

Tonga

**NGAAHI TU'UTU'UNI KI HE NGAAHI
KAUTAHA 2025**

NGAAHI TU'UTU'UNI KI HE NGAAHI KAUTAHA 2025

Fokotu'utu'u 'o e Ngaahi Kupu

Ngaahi Tu'utu'uni

1	Hingoa Nounou mo e kamata ngaue'aki.....	5
2	'Uhinga'i Lea.....	5
3	Ngaahi houa ngaue.....	6
4	Fakahu atu 'o e ngaahi tohi ngaue ki he lesisita mo e ngaahi ngaue faka'initaneti	6
5	Kau ngaue'aki kuo fakamafai mo e ngaahi 'akauni 'a e kau fakafofonga'i	7
6	Ngaahi foomu lesisita faka'initaneti	8
7	Totongi fakalukufua.....	9
8	Taimi ki hono totongi 'o e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi ki he faile tomui	9
9	Faka'ataa 'o e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi tomui	9
10	Ta'ofi 'o e hingoa	10
11	Liliu lea 'o e ngaahi tohi ngaue.....	10
12	Fakamatala makehe 'oku 'oatu 'i he lesisita faka'initaneti.....	10
13	Tu'asila 'imeili.....	11
14	Ngaahi fakahinohino mo e fakamatala ngaue 'a e Failesisita	11
15	Fakapekia.....	11

TEPILE 1

13

NGAAHI FOOMU KE 'AVE KI HE FAILESISITA PE KI HA NGAUE'AKI
KEHE 'E HE KAUTAHA

13

FOOMU 1

14

FOOMU 2

16

FOOMU KI HE NGAahi FAKAMATALA FAKATA'U FAILE TOMUI 'A E NGAahi KAUTAHA TONGA KUO TO'O MEI HE LESISITA	16
FOOMU 3	23
FOOMU KI HE NGAahi FAKAMATALA FAKATA'U FAILE TOMUI 'O E NGAahi KAUTAHA MULI KUO TO'O MEI HE LESISITA	23
TEPILE 2	26

NGAAHI TU‘UTU‘UNI KI HE NGAAHI KAUTAHA 2025

LAO KI HE NGAAHI KAUTAHA [VAHE 17.03]

I HONO NGAUE'AKI 'a e ngaahi mafai kuo foaki 'i he kupu 399 'o e Lao ki he Ngaahi Kautaha [Vahe 17.03], 'oku fa'u ai 'e he Minisita 'oku ne tokangaekina 'a e fefakatau'aki 'i he loto ki ai 'a e Kapineti, 'a e Ngaahi Tu‘utu‘uni ko ‘eni -

1 Hingoa Nounou mo e kamata ngaue‘aki

- (1) ‘E ui ‘a e Ngaahi Tu‘utu‘uni ko ‘eni ko e Ngaahi Tu‘utu‘uni ki he Ngaahi Kautaha 2025.
- (2) Kuo pau ke kamata ngaue‘aki ‘a e Ngaahi Tu‘utu‘uni ko ‘eni ‘i he ‘aho ‘oku kasete‘i ai.

2 ‘UHINGA‘I LEA

- (1) ‘I he Ngaahi Tu‘utu‘uni ni, tukukehe ka fiema‘u ha ‘uhinga kehe ‘i hono tu‘unga —
“ko e Lao” ‘oku ‘uhinga ki he Lao ki he Ngaahi Kautaha [Vahe 17.03];
“faka‘initaneti” ‘oku ‘uhinga ‘i he —
 (a) fekau‘aki mo e lesisita, ko ha lesisita faka‘ilekitulonika ‘e lava ke ma‘u ‘i he ‘Initaneti;

- (b) fekau'aki mo hono faile 'o ha tohi pe fanongonongo, ko hono faile 'a e tohi pe fanongonongo 'o fakafou 'i he lesisita faka'initaneti; pe
- (c) fekau'aki mo hono pulusi 'o ha foomu, ko hono pulusi 'o e foomu 'o fakafou 'i he lesisita faka'initaneti;

“lesisita faka'initaneti” ‘oku ‘uhinga ki he lesisita ‘o e ngaahi kautaha kuo fokotu‘u ‘e he Failesisita ‘i he kupu 367 ‘o e Lao.

“ngaue faka'initaneti” ‘oku ‘uhinga ki ha ngaue ‘oku ‘oatu ‘e he, pe ma‘ae, Failesisita, ‘a ia ‘oku ne fakangofua ‘a e ngaahi tohi kole, ngaahi faile, ngaahi fanongonongo mo e ngaahi tohi ke lesisita, tiliva, tuku atu pe ‘oatu ki he Failesisita ‘o fakafou ‘i he ‘initaneti ki he lesisita faka'initaneti, ki he totongi ‘o e ngaahi totongi mo e ngaahi mo‘ua, pea mo hono ma‘u ‘o ha ngaahi ngaue kehe ‘oku ‘oatu ‘e he lesisita faka'initaneti.

- (2) Tuku kehe ka fiema‘u ha ‘uhinga kehe ‘i hono tu‘unga, ko e ngaahi lea pe fakafotunga ‘i he Ngaahi Tu‘utu‘uni ko ‘eni ‘oku tatau honau ‘uhinga ‘i he Lao.

3 Ngaahi houa ngaue

- (1) Kuo pau ke ‘ataa ‘a e ‘ofisi ‘o e Failesisita ki he kakai ‘i he ‘aho ngaue kotoa pe, lolotonga ‘a e ngaahi houa kuo fokotu‘u ‘e he Failesisita mei he taimi ki he taimi, pe fakalukufua pe ‘i ha tu‘unga pau.
- (2) ‘E ngofua ke ‘ataa ki he kakai ‘a e lesisita faka'initaneti ‘i he ngaahi houa tu‘ataimi mei he ‘ataa ‘a e ‘ofisi ‘o e Failesisita.

4 Fakahu atu ‘o e ngaahi tohi ngaue ki he lesisita mo e ngaahi ngaue faka'initaneti

- (1) Kuo pau ki he Failesisita ke ne fokotu‘u, tauhi mo ngaue‘aki ha lesisita faka'initaneti ‘i ha founa ‘oku tali ‘e he Failesisita ‘i he kupu 367 ‘o e Lao.
- (2) ‘E ngofua ke fekau‘i ‘e he Failesisita ‘a e fakahu ‘o ha ngaahi tohi kole, fanongonongo pe tohi ‘i he Lao pe ko e Ngaahi Tu‘utu‘uni ko eni, ke fakahoko pe ‘i he lesisita faka'initaneti.
- (3) ‘Oku ‘ikai ngaue‘aki ‘a e tu‘utu‘uni si‘i (2) ‘i he taimi ‘oku ‘ave ai ki he Failesisita ha tohi faka-fakamaau‘anga.
- (4) Kuo pau ke ngaue‘aki ‘a e founa ‘oku ‘oatu ‘e he lesisita faka'initaneti ki he ngaahi tohi kotoa ‘oku fakahu mai ‘i he ngaue faka'initaneti ki he lesisita faka'initaneti.
- (5) Kapau ‘oku lesisita, tiliva, tuku atu pe ‘oatu ha tohi ki he Failesisita ‘o fakafou ‘i he ngaue faka'initaneti –
 - (a) ha tu‘asila ‘imeili ke fetu‘utaki mo e taha na‘a ne lesisita, tiliva, tuku atu pe ‘oatu ha tohi ngaue ki he Failesisita ‘a ia kuo pau ke ‘oatu fakataha mo e tohi ngaue; mo

- (b) ha tu'asila 'imeili ke fetu'utaki mo e kautaha 'a ia kuo pau ke 'oatu fakataha mo e tohi ngaue.
- (6) Kapau 'oku pehe 'e he Failesisita ko ha tohi ngaue 'oku fakahu ange –
- (a) 'oku kau ai 'a e ngaahi me'a 'oku fepaki mo e lao;
- (b) 'i he 'uhinga ko ha fa'ahinga me'a na'e 'ikai ke fakahoko pe na'e fakamatala hala'i, kuo te'eki ai ke fakakakato fakalelei;
- (c) 'oku 'ikai ke faipau ki he ngaahi fiema'u 'a e Lao, ko e Tu'utu'uni ko 'eni, pe ko e founa 'oku 'oatu 'e he lesisita faka'initaneti; pe
- (d) 'oku 'i ai 'a e ngaahi fakamatala 'ikai totonu 'oku ne fakatupu 'a e ngaahi me'a 'i he tohi ke takihala'i,
- 'e ngofua ke 'ikai tali 'e he Failesisita ke lesisita pe ma'u 'a e tohi ngaue, pea kuo pau 'e 'ikai lau kuo fakahu atu 'a e tohi ngaue, pea 'e ngofua ke kole 'e he Failesisita ke fakatonutonu totonu 'a e tohi ngaue pe fakakakato pea toe fakahu atu, pe ko hono fakahu atu ha tohi ngaue fo'ou ko hono fetongi.
- (7) 'Oku 'ikai lau kuo fakahu atu ha tohi ngaue 'a ia kuo fakahu atu 'i he Lao pe ko e Tu'utu'uni ko 'eni kae 'oua kuo tali ia 'e he Failesisita.
- (8) Tuku kehe 'i ha ngofua makehe 'e he Failesisita, 'a ia 'e foaki 'o fakatatau ki he ngaahi makatu'unga 'e pehe 'e he Failesisita 'oku fe'unga, kuo pau 'e 'ikai ke tali 'e he Failesisita ha tohi ngaue 'oku 'ikai faipau ki he Tu'utu'uni ko 'eni.

5 Kau ngaue'aki kuo fakamafai mo e ngaahi 'akauni 'a e kau fakafofonga'i

- (1) 'E ngofua ki ha taha, kau ai ha sino fakalao, sino fakalao muli, pe fakafofonga fakapule'anga, ke hoko ko ha taha ngaue'aki kuo fakamafai ke ne ngaue'aki 'a e lesisita faka'initaneti ki he taumu'a ke ngaue'aki 'a e ngaahi ngaue faka'initaneti.
- (2) 'E ngofua ki he Failesisita ke kole ha ngaahi tohi pe ha fakamo'oni kehe mei ha taha pe 'oku ne fie hoko ko ha taha ngaue'aki kuo fakamafai koe'uhi ke fakapapau'i 'a e faka'ilonga'i 'o e taha pe sino ko ia 'i he fiemalie ki ai 'a e Failesisita.
- (3) 'E ngofua ki he Failesisita, 'i he tohi kole, ke tali mo fokotu'u ha 'akauni 'a e taha fakafofonga'i 'i he hinga 'o e pe ma'ae taha ngaue'aki kuo fakamafai ki he taumu'a ke ne ngaue'aki 'a e ngaahi ngaue faka'initaneti.
- (4) Kuo pau ke 'ikai 'i ai ha totongi ki he hoko ko ha taha ngaue'aki kuo fakamafai pea mo hono fokotu'u 'o ha 'akauni 'a e taha fakafofonga'i.
- (5) Kuo pau ki he tohi kole ki ha 'akauni 'a e taha fakafofonga'i ke –
- (a) 'i he founa kuo tali 'e he Failesisita; mo
- (b) fakataha mo ha fakamo'oni 'oku fiemalie ki ai 'a e Failesisita fekau'aki mo e faka'ilonga'i 'o e taha fakafofonga'i pe ni'ihiki fakafofonga'i.

- (6) Koe'uhi ke lava ha taha ngaue'aki kuo fakamafai 'o fa'u ha faile 'i loto 'i he lesisita, kuo pau ke ne fuofua hu ki he lesisita faka'initaneti 'o ngaue'aki 'a e ngaahi fakamatala hu atu 'oku tauhi fakafo'ituitui 'o hange ko e lea malu'i, fika fakapulipuli (PINs) pe hange ko ia. 'Oku 'ikai fiema'u 'a e Failesisita ke ne fakapapau'i pe ko e taha faile 'i he 'initaneti ko ha taha ngaue'aki kuo fakamafai 'oku ngofua ke ne ngaue'aki 'a e fakamatala hu atu 'oku fakahu ki he ngaue faka'initaneti.
- (7) Kuo pau ke fakahoko 'a e totongi 'o e ngaahi totongi, mo'ua, mo e ngaahi totongi tomui ki he lesisita faka'initaneti mei he 'akauni 'o ha taha fakafofonga'i.
- (8) 'E ngofua ki he totongi 'o e pa'anga ki he 'akauni 'a e taha fakafofonga'i ke ngaue'aki ha founa kuo tali 'e he Failesisita mei he taimi ki he taimi.
- (9) 'E ngofua ki he Failesisita ke 'oatu ha fakamatala 'i he mahina takitaha ki he 'akauni 'a e taha fakafofonga'i kotoa pe 'o fakaha ai 'a e ngaahi kuletiti mo e tepiti ki he 'akauni 'a e taha fakafofonga'i.

6 Ngaahi foomu lesisita faka'initaneti

- (1) Kuo pau ki ha tohi, fanongonongo pe foomu 'oku fakahu mai 'o fakafou 'i he ngaue faka'initaneti ke fakakakato fakatatau ki he ngaahi fakamatala, ngaahi fakahinohino pe ngaahi tu'utu'uni 'oku fakamahino'i 'i he lesisita faka'initaneti, pe 'e he Failesisita.
- (2) Tuku kehe 'a e ngaahi foomu kuo tu'utu'uni 'i he tu'utu'uni-si'i (4), ko e ngaahi foomu ke ngaue'aki 'i he Lao ko e ngaahi foomu ia kuo tali 'e he Failesisita ke fakahu 'i he 'initaneti pea 'oku kau ai 'a e ngaahi fakamatala 'oku ma'u 'i he lesisita faka'initaneti 'oku fekau'aki mo e foomu.
- (3) Kuo pau ki ha foomu kuo tu'utu'uni 'i he tu'utu'uni-si'i (4) mo ha foomu kuo tali 'e he Failesisita ki he lesisita 'i he 'initaneti ke fakakakato 'o fakatatau ki he ngaahi fakahinohino, ngaahi fakamatala pe ngaahi tu'utu'uni 'oku 'i loto 'i he lesisita faka'initaneti.
- (4) Ko e ngaahi foomu 'oku fokotu'u 'i he Tepile 1 ko e ngaahi foomu pepa ia kuo tu'utu'uni ki he ngaahi tohi ngaue ko 'eni –
 - (a) fakangofua 'a e talekita 'o ha kautaha 'i he kupu 16A mo e 151;
 - (b) fakamatala fakata'u tomui fekau'aki mo ha kautaha Tonga 'a ia kuo to'o pea 'oku kole ke toe fakafoki ki he lesisita 'i he kupu 337; mo e
 - (c) fakamatala fakata'u tomui ki ha kautaha muli 'a ia kuo tamate'i 'ene lesisita pe 'oku kole ke toe fakafoki 'ene lesisita ki he lesisita.

7 Totongi fakalukufua

- (1) Koe'uhi ko e ngaahi taumu'a 'o e kupu 376 'o e Lao, kuo pau ki he ngaahi totongi 'oku ha 'i he Tepile 2 ke totongi ki he Failesisita 'o fekau'aki mo e ngaahi me'a 'oku felave'i mo ia.
- (2) 'E ngofua ki he ngaahi totongi 'oku ha 'i he Tepile 2 ke kau ai 'a e ngaahi totongi, ngaahi totongi tomui mo e ngaahi mo'ua 'e ala totongi ki hono fakahu 'o ha tohi ki he Failesisita 'i he hili pe 'a e 'osi 'o e taimi kuo tu'utu'uni 'e he Lao pe Tu'utu'uni ko eni.
- (3) 'E ngofua ke fakahoko 'a e ngaahi totongi mo e ngaahi founa totongi ki hono ngaue'aki 'a e ngaue faka'initaneti 'o fakatatau ki he ngaahi founa mo e founa ngaue kuo fanongonongo mei he taimi ki he taimi 'e he Failesisita.

8 Taimi ki hono totongi 'o e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi ki he faile tomui

- (1) Kuo pau ke totongi 'a e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi ki he faile tomui 'oku tu'utu'uni 'e he ngaahi tu'utu'uni ko 'eni 'i he taimi 'oku fakahoko ai 'a e ngaue fakapa'anga fekau'aki mo ia.
- (2) Kuo pau ke totongi 'a e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua mo e ngaahi totongi tomui –
 - (a) 'i ha founa totongi 'oku tali 'e he Failesisita mei he taimi ki he taimi; pe
 - (b) 'aki 'a e tepiti pe mei he 'akauni 'a e taha fakafongai 'oku kuletiti 'o 'ikai si'i hifo 'i he mahu'inga 'o e mo'ua pe totongi.

9 Faka'ataa 'o e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi tomui

- (1) 'E ngofua ki he Failesisita, 'i he 'ene tu'utu'uni, 'i ha fanongonongo tohi ki he taha 'e ala totongi ha totongi, mo'ua pe totongi tomui kuo tu'utu'uni 'e he Lao pe 'e he Ngaahi Tu'utu'uni ko eni, ke ne faka'ataa kakato pe ha konga 'o ia 'i ha makatu'unga 'oku fakaha 'i he tu'utu'uni si'i (2).
- (2) 'E ngofua ki he Failesisita ke ne faka'ataa ha totongi, mo'ua pe totongi tomui kapau 'oku ne pehe ko e fiema'u ke totongi kakato pe ha konga 'o ia –
 - (a) 'oku ngalingali te ne fakatupu ha faingata'a lahi ki he taha 'e ala mo'ua ke ne totongi;
 - (b) 'oku 'ikai ke tataua ia mo e me'a 'oku lolotonga hoko;
 - (c) 'oku ngalingali ke hoko ha uestia ki he kau kuletitoa 'o e kautaha felave'i; pe
 - (d) ko e ngaahi makatu'unga 'o e vahevahe taau 'oku fakamahino pau 'a e poupu ki ha faka'ataa.

- (3) 'E ngofua ke fekau'i 'e he Failesisita ke totongi ha totongi, mo'ua, pe totongi tomui 'i he taimi 'oku fakahu mai ai ha tohi fakataha mo ha kole ke faka'ataa 'a e ngaahi totongi, ngaahi mo'ua pe ngaahi totongi tomui, pea kapau 'e tali 'a e faka'ataa, 'e ngofua ke fakafoki 'e he Failesisita 'a e totongi ki he 'akauni 'a e taha fakafong'a'i.

10 Ta'ofi 'o e hingoa

Ko hono ta'ofi 'o e hingoa 'o ha kautaha 'a ia kuo fokotu'u ke fakahu pe koe'uhi ko ha fokotu'u liliu hingoa 'o e hingoa 'o ha kautaha lolotonga, 'oku 'ikai foaki ki he taha kole pe ko ha kautaha kuo fokotu'u pe lolotonga 'i ai, 'a ia na'e tu'unga ai 'a e ta'ofi 'o e hingoa, ha totonu ke ma'u pe ha kaunga ki he hingoa ko ia.

11 Liliu lea 'o e ngaahi tohi ngaue

- (1) Ko hono liliu lea faka-Pilitania pe faka-Tonga 'o ha tohi ngaue 'oku ne fakamo'oni'i 'a e lesisita 'o ha kautaha pe ko ha kautaha muli pe ha tohi 'oku ne fokotu'u pe faka'uhinga'i ha tohi 'o ha kautaha pe o ha kautaha muli, pe ko ha tohi ngaue kehe ke 'oatu ki he Failesisita ke lesisita 'i he Lao, kuo pau ke fakamo'oni'i 'oku tonu 'a e liliu lea 'e he taha na'a ne fakahoko 'a e liliu lea –
- (a) kapau ko e liliu lea 'oku fakahoko ia 'i tu'a mei Tonga, 'i ha taha 'oku 'i ai hono mafai ke fakahoko fuakava 'o fakatatau ki he lao 'o e fonua 'oku fakahoko ai 'a e liliu lea; pe
- (b) kapau ko e liliu lea 'oku fakahoko 'i Tonga, 'i ha taha kuo fakamafai ke fakahoko fuakava 'i Tonga.
- (2) Koe'uhi ko e ngaahi taumu'a 'o e tu'utu'uni ko 'eni, 'oku kau ki he "fakamo'oni'i" 'a e fakamo'oni 'a e taha na'a ne fakahoko 'a e liliu lea 'i ha taha 'o e kakai 'oku fakamatala'i 'i he palakalafi (1)(a) mo e (1)(b) 'i he founa (kapau 'oku 'i ai) 'oku tu'utu'uni 'e he lao 'o e fonua 'oku fakahoko ai 'a e liliu lea ki hono fakamo'oni'i 'o e ngaahi tohi ngaue.
- (3) 'E ngofua ke fakangofua 'e he Failesisita ke 'oatu kiate ia ha ngaahi liliu lea 'a ia 'oku 'ikai ke fakamo'oni'i 'o fakatatau mo e ngaahi tu'utu'uni 'i 'olunga 'i ha ngaahi tu'unga 'oku ne fakakaukau 'oku fe'unga.
- (4) Kimu'a pea ne tali ha liliu lea, 'e ngofua ke tu'utu'uni 'e he Failesisita ke 'oatu kiate ia 'e he taha 'oku ne fakahu atu 'a e liliu lea ha fakamo'oni 'a ia 'e pehe 'e he Failesisita 'oku fe'unga, 'o kau ki he malava 'a e taha ha'ana 'a e liliu lea ke fakahoko 'a e liliu lea.

12 Fakamatala makehe 'oku 'oatu 'i he lesisita faka'initaneti

Kapau 'oku tu'utu'uni ha tohi ngaue, faile pe fanongonongo 'oku fakahu 'i he ngaue 'i he 'initaneti ha toe fakamatala poupou, kuo pau ke tuku hake 'i he fotunga faka'ilekitulonika 'i he ngaue 'i he 'initaneti.

13 Tu'asila 'imeili

- (1) Kapau 'oku lesisita, tiliva, tuku atu pe 'oatu ha tohi ki he Failesisita 'o ngaue'aki 'a e ngaue faka'initaneti –
 - (a) ha tu'asila 'imeili ke fetu'utaki mo e taha na'a ne lesisita, tiliva, tuku atu pe 'oatu ha tohi ngaue ki he Failesisita 'a ia kuo pau ke 'oatu fakataha mo e tohi ngaue; mo
 - (b) ha tu'asila 'imeili ke fetu'utaki mo e kautaha 'a ia kuo pau ke 'oatu fakataha mo e tohi ngaue.
- (2) 'E ngofua ke fetu'utaki 'a e Failesisita mo e taha na'a ne lesisita 'a e tohi ngaue mo e kautaha 'i he 'imeili.

14 Ngaahi fakahinohino mo e fakamatala ngaue 'a e Failesisita

- (1) Fakatatau ki he kupu 367 mo e 390 'o e Lao pea koe'uhi ko hono pule'i fakalukufua 'o e Lao, 'e ngofua ke tuku atu 'e he Failesisita, 'i he fakalukufua pe 'o fekau'aki mo ha tu'utu'uni pau 'o e Lao, pe ko e Tu'utu'uni ko 'eni, ha ngaahi fakahinohino pehe, ngaahi fakamatala ngaue, ha ngaahi tu'utu'uni (orders) pe ha ngaahi tu'utu'uni (directions) ko e ha pe 'e hoko, 'a ia 'e pehe 'e he Failesisita 'oku fe'unga.
- (2) 'E ngofua ke fakata'e'aonga'i, liliu, toe vakai'i pe fakatonutonu 'e he Failesisita 'a e kotoa pe ha kongā 'o e, ngaahi fakahinohino, ngaahi fakamatala ngaue, ngaahi tu'utu'uni (orders) pe ngaahi tu'utu'uni (directions) kuo tuku atu 'i he kupu ni.
- (3) Fakatatau ki he Lao, Tu'utu'uni ko 'eni pe tukukehe ka fakaha mahino ha taumu'a 'oku fehangaangai mo ia, kuo pau ki ha taha 'oku ngaue'aki ki ai 'a e fakahinohino, fakamatala ngaue, tu'utu'uni (order) pe tu'utu'uni (direction) 'a ia 'oku lave ki ai 'i he kupu si'i (1), ke kamata ngaue'aki 'a e fakahinohino pe fakamatala ngaue ko ia 'i loto 'i he vaha'ataimi ko ia 'e ala fakamahino pau 'e he Failesisita.
- (4) Kapau ko ha taha 'oku lave ki ai 'i he tu'utu'uni-si'i (3) 'oku ne maumau'i pe 'ikai ngaue'aki ha fakahinohino, fakamatala ngaue, tu'utu'uni (order) pe tu'utu'uni (direction) kuo tuku atu 'e he Failesisita, 'oku fakahoko 'e he taha ko ia ha hia pea 'oku ala mo'ua 'i he kupu 377(2) 'o e Lao.

15 Fakapekia

'Oku fakapekia 'a e Tu'utu'uni ki he Ngaahi Kautaha [Vahe 17.03.02], 'i hono fakatonutonu.

Na'e fakahoko 'i Nuku'alofa 'i he 'aho 18 ni 'o Novema 2025.

Hon. Kapelieli M. Lanumata
Minisita ki he Fefakatau'aki mo e Fakalakalaka Faka'ekonomika

TEPILE 1

**NGAAHI FOOMU KE 'AVE KI HE FAILEISISITA PE KI HA NGAUE'AKI KEHE
'E HE KAUTAHA**

Foomu 1 – Fakangofua 'a e Talekita

Foomu 2 – Fakamatala fakata'u tomui ki he kautaha Tonga

Foomu 3 – Fakamatala fakata'u tomui ki he kautaha muli

FOOMU 1

FAKANGOFUA 'A E TALEKITA

Fakangofua mo e tohi fakamo'oni 'o e talekita 'o e kautaha Tonga

Kupu 16A mo e 151, Lao ki he Ngaahi Kautaha 1995

Hingoa 'o e kautaha pe kautaha fokotu'u

Fika lesisita (kapau kuo lesisita)

1. Ngaahi fakahinohino fakalukufua

'Oku tu'utu'uni 'e he kupu 151 'o e Lao ki he Ngaahi Kautaha –

Kuo pau he'ikai ke fokotu'u ha tokotaha ko ha talekita 'o ha kautaha tukukehe kapau kuo ne 'osi fakaha 'ene loto ki ai 'i he foomu kuo tu'utu'uni pea ne fakamo'oni'i mai 'oku 'ikai ke fakata'e'aonga'i ia mei hano fokotu'u pe ko ha'ane ma'u 'a e tu'unga ko ha talekita 'i ha kautaha.

'Oku tu'utu'uni 'e he kupu 16A 'o e Lao ki he Ngaahi Kautaha –

Kuo pau ke tauhi 'e he kautaha 'i hono 'ofisi kuo lesisita ha tohi fakamo'oni 'oku loto ki ai 'a e taha kotoa 'oku fakahā ko e talekita 'o e kautaha 'i he foomu kuo tu'utu'uni pea ke 'oatu 'a e ngaahi tohi fakamo'oni ko ia ki he Failesisita 'o e Ngaahi Kautaha 'i ha taimi 'e fiema'u ai 'i he tohi.

2. Ngaahi fakaikiiki 'o e Talekita

Hingoa kakato

Tangata'i Fonua

Ngaahi tangata'i fonua kehe, kapau 'oku kaunga ki ai

Tangata pe Fefine

'Aho Fa'ele'i

☐ Tangata ☐ Fefine

/	/	
---	---	--

'aho

mahina

ta'u

'Aho fokotu'u ke hoko ko e talekita

/	/	
---	---	--

'aho

mahina

ta'u

Tu'asila nofo'anga 'o e talekita ko 'eni

--

3. Fakangofua

'Oku ou loto ke u fakahoko fatongia ko e talekita 'o e kautaha 'oku fakahingoa 'i 'olunga mo fakamo'oni'i 'oku 'ikai ke fakata'e'aonga'i au mei hono fokotu'u pe ma'u lakanga ko e talekita 'o ha kautaha.

Fakamo'oni hingoa: _____

/	/	
---	---	--

'aho

mahina

ta'u

FOOMU 2

FOOMU KI HE NGAahi FAKAMATALA FAKATA'U FAILE TOMUI 'A E NGAahi KAUTAHA TONGA KUO TO'O MEI HE LESISITA

***Fakamatala:** Ko e foomu ko 'eni ke fakahu atu ia ki he Failesisita ko ha konga hono toe fakafoki 'o ha kautaha 'a ia kuo 'ikai ke ne faile 'a e ngaahi fakamatala fakata'u 'a ia kuo taimi ke fakahu ki mu'a 'i he Tisema 31, 2024. 'Oku totonu ke fakakakato 'a e foomu ko 'eni ki he ta'u taki taha 'a ia na'e 'ikai ke faile ai 'a e fakamatala fakata'u, pea 'oku totonu ko e fakamatala lolotonga ia 'o e ta'u ko ia.*

Fakamatala Fakata'u Faile Tomui
Kupu 223(1), Lao ki he Ngaahi Kautaha 1995

Ngaahi fakamatala

Ko e fakamatala 'i he foomu ko 'eni kuo pau ke taipe pe tohi fakamata'itohi mahino ia.

Kapau 'oku 'ikai fe'unga 'a e sipeisi 'i he foomu ke 'oatu ai 'a e fakamatala kuo tu'utu'uni, fakapipiki ha lau'i pepa mavahe 'oku 'i ai 'a e fakamatala 'o fokotu'utu'u ia 'i he fotunga kuo tu'utu'uni.

Hingoa 'o e kautaha

Fika lesisita 'o e kautaha

1. 'Aho 'o e fakamatala fakata'u

Kuo pau ko ha 'aho 'eni 'i loto 'i he mahina 'a ia kuo vahe'i 'e he Failesisita ki hono faile ho'o fakamatala fakata'u.

/ /

2. Fika Tukahau (TIN)

3. Ngaahi tu'asila

☐ 'Oku 'ikai ha ngaahi liliu 'i he ngaahi tu'asila (faka'ilonga'i 'a e puha ko 'eni kapau 'oku fekau'aki mo ia pea hiki ki he fika 4).

Kapau 'oku 'i ai ha ngaahi liliu ki ha ngaahi tu'asila, 'omai 'a e fakamatala lolotonga 'i lalo.

Tu'asila 'o e 'ofisi kuo lesisita

Kuo pau ko ha tu'asila fisikale 'eni 'i Tonga.

'Otu Motu:

Tu'asila tufa

☐ Ko e tu'asila tufa 'oku tatau pe ia mo e tu'asila kuo lesisita 'o e 'ofisi

☐ **PE**

☐ 'Oku ha 'i lalo 'a e tu'asila tufa.

Kuo pau ko ha tu'asila fisikale 'eni 'i Tonga.

'Otu Motu:

Tu'asila ki he ngaahi fetu'utaki

☐ Ko e tu'asila meili ki he ngaahi fetu'utaki 'oku tatau pe ia mo e tu'asila kuo lesisita 'o e 'ofisi

☐ **PE**

☐ 'Oku ha 'i lalo 'a e tu'asila meili 'a ia 'e lava 'o 'ave ki ai 'a e ngaahi fetu'utaki mei he Failesisita.

'Otu Motu:
'Imeili:

Ke fakakakato kapau pe 'oku vahevahe 'a e lesisita 'o e ngaahi 'inasi ki ha lesisita 'e ua pe lahi ange 'a ia 'oku tauhi 'i ha ngaahi feitu'u kehekehe – ka 'ikai pea 'alu ki he **5. Ngaahi Lekooti**.

Fakamatala 'o e lesisita 'o e ngaahi 'inasi	Tu'asila 'o e feitu'u 'oku tauhi ai

5. Ngaahi Lekooti

Ke fakakakato kapau 'oku ai ha taha 'o e Ngaahi Lekooti kuo fakamatala'i 'i he Kupu 198(1) 'o e Lao ki he Ngaahi Kautaha 1995 'oku 'ikai tauhi 'i he 'ofisi kuo lesisita 'o e kautaha - ka 'ikai pea 'alu ki he **6. Kau talekita**.

Fakamatala 'o e Ngaahi Lekooti	Tu'asila 'o e feitu'u 'oku tauhi ai 'a e ngaahi lekooti

6. Kau talekita

Ngaahi fakahinohino ki hono fakakakato 'a e fakamatala ki he talekita

- 1. Kapau 'oku tokolahi hake 'i he toko fā 'a e kau talekita lolotonga, kataki 'o fakapipiki ha lau'i pepa mavahe 'oku 'i ai 'a e fakamatala 'o fokotu'utu'u 'i he fotunga kuo tu'utu'uni. Ko e kotoa 'o e ngaahi hingoa 'oku totonu ke fokotu'utu'u 'i he ngaahi mata'itohi LALAH.
- 2. Kapau kuo 'i ai ha liliu 'i he kau talekita (kuo fokotu'u pe kuo fakangata 'enau fakahoko fatongia) pe ko ha liliu 'i he ngaahi fakaikiiki 'o ha talekita lolotonga, **kuo pau ke fakahu fakataha atu 'a e Foomu 16 mo e fakamatala fakata'u ko 'eni**.
- 3. Ko e ni'ihiki ko 'eni kuo fakapapau'i ko e kau talekita 'o e kautaha 'i he 'aho 'o e fakamatala fakata'u ko 'eni:

***Fakamatala** | Kapau 'oku tokolahi hake 'i he toko fā 'a e kau talekita, kataki 'o fakapipiki ha lau'i pepa mavahe 'oku 'i ai 'a e fakamatala 'o fokotu'utu'u 'i he fotunga kuo tu'utu'uni*

Hingoa fakalao kakato*:

Tu'asila:

Hingoa fakalao kakato*:

Tu'asila:

Hingoa fakalao kakato*:
Hingoa fakalao kakato*:
Tu'asila:

**Kataki 'o fakaha 'a e (ngaahi) hingoa 'uluaki hoko ai 'a e fakaiku 'i he mata'itohi LALAH.*

7. Kau Ma'u 'Inasi

Ngaahi fakahinohino ki hono fakakakato 'o e fakamatala 'a e taha ma'u 'inasi

1. Kapau 'oku tokolahi hake 'i he toko fā 'a e kau ma'u 'inasi lolotonga kataki 'o fakapipiki ha lau'i pepa mavahe 'oku 'i ai 'a e fakamatala 'o fokotu'utu'u 'i he fotunga kuo tu'utu'uni. Ko e kotoa 'o e ngaahi hingoa 'oku totonu ke fokotu'utu'u 'i he ngaahi mata'itohi LALAH.

2. Kapau kuo 'i ai ha liliu 'i he kau ma'u 'inasi pe ko ha liliu 'i he ngaahi fakaikiiki 'o ha taha ma'u 'inasi lolotonga, **kuo pau ke fakahu atu ha Foomu 9, 10, 11 pe 11A, takitaha, fakataha mo e fakamatala fakata'u ko 'eni.**

3. Ko e ni'ihiki ko 'eni kuo fakapapau'i ko e kau ma'u 'inasi kinautolu 'o e kautaha 'i he 'aho 'o e fakamatala fakata'u ko 'eni:

Fakamatala | Kapau 'oku tokolahi hake 'i he toko fā 'a e Kau Ma'u 'Inasi kataki 'o fakapipiki ha lau'i pepa mavahe 'oku 'i ai 'a e fakamatala 'o fokotu'utu'u 'i he fotunga kuo tu'utu'uni

Hingoa Kakato*:	Kalasi 'inasi:
Tu'asila:	Lahi 'o e ngaahi 'inasi 'i he kalasi takitaha:

Hingoa Kakato*:	Kalasi 'inasi:
Tu'asila:	Lahi 'o e ngaahi 'inasi 'i he kalasi takitaha:

Hingoa Kakato*:	Kalasi 'inasi:
Tu'asila:	Lahi 'o e ngaahi 'inasi 'i he kalasi takitaha:

Hingoa Kakato*:	Kalasi 'inasi:
Tu'asila:	Lahi 'o e ngaahi 'inasi 'i he kalasi takitaha:

* Kapau ko ha taha fakaenatula, kataki 'o fakaha 'a e (ngaahi) hingoa 'uluaki hoko ai 'a e fakaiku 'i he mata'itohi LALAH.

8. Tu'utu'uni 'e 'ikai ke fokotu'u ha 'atita

Kuo tali 'e he kautaha ha tu'utu'uni 'i he Kupu 205(2) 'o e Lao ki he Ngaahi Kautaha 1995 ke 'ikai fokotu'u ha 'atita?

☐ 'lo ☐ 'ikai

Kapau 'lo, ko e 'aho 'o e tu'utu'uni ko e:

/

/

Pea ko e tohi 'o e tu'utu'uni 'oku –

☐ fakapipiki ia ki he fakamatala fakata'u ko 'eni

PE

☐ fokotu'u atu 'i lalo

9. Fakamo'oni hingoa kuo fakamafai'i

Kuo pau ke fakamo'oni hingoa 'a e talekita 'o e kautaha 'i he fakamatala fakata'u pe ko e fakafofonga lao pe ko ha 'akauniteni fakapule'anga kuo fakamafai'i koe'uhi ko e taumu'a ko ia.

Fakamo'oni hingoa

Hingoa

10. Fakahu 'e

Hingoa:

Tu'asila:

Ngaahi fakaikiiki fetu'utaki kehe:

Telefoni:

'Imeili:

Fakamatala fakalahi ki he Fakamatala Fakata'u Faile Tomui ki ha Kautaha Tonga

Fakamatala Ma'u 'Inasi

Kataki 'o 'omai 'a e ngaahi fakamatala ko 'eni 'i he 'ene felave'i pea fakapipiki 'a e lau'i pepa ko 'eni ki he Fakamatala Fakata'u Faile Tomui

Fakakatoa 'o e ngaahi 'inasi kuo tuku atu:

Kalasi 'inasi:	Lahi 'o e ngaahi 'inasi 'i he kalasi ko 'eni:
Mahu'inga 'o e totongi ki he inasi takitaha kuo 'osi tuku atu:	Lahi 'o e ngaahi 'inasi kuo 'osi tuku atu ke fakatau pa'anga:
Lahi 'o e ngaahi 'inasi kuo 'osi tuku atu kehe mei he fakatau pa'anga:	Lahi 'o e pa'anga kuo 'osi ui mei he 'inasi takitaha:
Pea kapau na'e 'ikai ala totongi 'a e totongi kakato pe kuo tu'utu'uni ke 'oatu ia 'o fekau'aki mo hono tuku atu 'o e 'inasi:	
Ko e mahu'inga 'o e kongia ko ia 'o e totongi kuo totongi pe 'a ia kuo 'oatu koe'uhi ko hono tuku atu 'o e 'inasi:	

Kalasi 'inasi:	Lahi 'o e ngaahi 'inasi 'i he kalasi ko 'eni:
Mahu'inga 'o e totongi ki he inasi takitaha kuo 'osi tuku atu:	Lahi 'o e ngaahi 'inasi kuo 'osi tuku atu ke fakatau pa'anga:
Lahi 'o e ngaahi 'inasi kuo 'osi tuku atu kehe mei he fakatau pa'anga:	Lahi 'o e pa'anga kuo 'osi ui mei he 'inasi takitaha:
Pea kapau na'e 'ikai ala totongi 'a e totongi kakato pe kuo tu'utu'uni ke 'oatu ia 'o fekau'aki mo hono tuku atu 'o e 'inasi:	
Ko e mahu'inga 'o e kongia ko ia 'o e totongi kuo totongi pe 'a ia kuo 'oatu koe'uhi ko hono tuku atu 'o e 'inasi:	

Mahu'inga fakakatoa (\$) 'o e ngaahi ui kuo ma'u:

Tohi'i 'a e 'NIL' kapau 'oku 'ikai ha fekau'aki mo ia

Mahu'inga fakakatoa (\$) 'o e ta'etotongi 'a e ui:

Tohi'i 'a e 'NIL' kapau 'oku 'ikai ha fekau'aki mo ia

Lahi fakakatoa 'o e ngaahi 'inasi kuo fakafoki pea 'ikai fakatau atu pe fakata'e'aonga'i:

Tohi'i 'a e 'NIL' kapau 'oku 'ikai ha fekau'aki mo ia

Lahi fakakatoa 'o e ngaahi 'inasi kuo 'osi totongi fakatau pe kuo fakatau mai 'e he kautaha :

Tohi'i 'a e 'NIL' kapau 'oku 'ikai ha fekau'aki mo ia

Lahi fakakatoa 'o e ngaahi 'inasi kuo totongi huhu'i:

Tohi'i 'a e 'NIL' kapau 'oku 'ikai ha fekau'aki mo ia

FOOMU 3

FOOMU KI HE NGAahi FAKAMATALA FAKATA'U FAILE TOMUI 'O E NGAahi KAUTAHA MULI KUO TO'O MEI HE LESISITA

***Fakamatala:** Ko e foomu ko 'eni ke fakahu atu ia ki he Failesisita ko ha konga hono toe fakafoki 'o ha kautaha 'a ia kuo 'ikai ke ne faile 'a e ngaahi fakamatala fakata'u 'a ia kuo taimi ke fakahu ki mu'a 'i he Tisema 31, 2024. 'Oku totonu ke fakakakato 'a e foomu ko 'eni ki he ta'u taki taha 'a ia na'e 'ikai ke faile ai 'a e fakamatala fakata'u, pea 'oku totonu ko e fakamatala lolotonga ia 'o e ta'u ko ia.*

Fakamatala Fakata'u Faile Tomui
Kupu 349(1), Lao ki he Ngaahi Kautaha 1995

Ngaahi fakamatala

Ko e fakamatala 'i he foomu ko 'eni kuo pau ke taipe pe tohi fakamata'itohi mahino ia.

Kapau 'oku 'ikai fe'unga 'a e feitu'u 'i he foomu ke fakaha ai 'a e fakamatala 'oku fiema'u, fakapipiki ha lau'i pepa kehe 'oku ha ai 'a e fakamatala 'o fakaha 'i he founga kuo tu'utu'uni.

Hingoa 'o e kautaha muli

Fika lesisita 'o e kautaha 'i he lesisita Tonga

1. 'Aho 'o e fakamatala fakata'u

'Oku tonu 'a e fakamatala 'i he lesisita Tonga 'o fekau'aki mo e kautaha 'oku fakahingoa 'i 'olunga 'i he 'aho 'o e fakamatala fakata'u ko 'eni.

/

2. Fika Tukuhau (TIN)

3. Ngaahi tu'asila

Tu'asila 'o e 'ofisi kuo lesisita

'Otu Motu:

Tu'asila tufa

☐ Ko e tu'asila tufa 'oku tatau pe ia mo e tu'asila kuo lesisita 'o e 'ofisi

☐ PE

☐ 'Oku ha 'i lalo 'a e tu'asila tufa.

Kuo pau ko ha tu'asila 'eni 'i Tonga.

'Otu Motu:

Tu'asila ki he ngaahi fetu'utaki

☐ Ko e tu'asila meili ki he ngaahi fetu'utaki 'oku tatau pe ia mo e tu'asila kuo lesisita 'o e 'ofisi

☐ PE

☐ 'Oku ha 'i lalo 'a e tu'asila meili 'a ia 'e lava 'o 'ave ki ai 'a e ngaahi fetu'utaki mei he Failesisita.

'Otu Motu:
'Imeili:

4. Kau talekita

Ngaahi fakahinohino ki hono fakakakato 'a e fakamatala ki he talekita

1. Kapau 'oku tokolahi hake 'i he toko fā 'a e kau talekita lolotonga, kataki 'o fakapipiki ha lau'i pepa mavahe 'oku 'i ai 'a e fakamatala 'o fokotu'utu'u 'i he fotunga kuo tu'utu'uni. Ko e kotoa 'o e ngaahi hingoa 'oku totonu ke fokotu'utu'u 'i he ngaahi mata'itohi LALAH.

2. Ko e ni'ihiki ko 'eni kuo fakapapau'i ko e kau talekita kinautolu 'o e kautaha 'i he ta'u 'o e fakamatala fakata'u ko 'eni:

Fakamatala | Kapau 'oku tokolahi hake 'i he toko fā 'a e kau talekita, kataki 'o fakapipiki ha lau'i pepa mavahe 'oku 'i ai 'a e fakamatala 'o fokotu'utu'u 'i he fotunga kuo tu'utu'uni

Hingoa fakalao kakato*:
Hingoa fakalao kakato*:
Tu'asila:
Hingoa fakalao kakato*:
Hingoa fakalao kakato*:
Tu'asila:

5. Fakamo'oni hingoa 'a e talekita pe taha kuo fakamafai'i

Fakamo'oni hingoa

Hingoa

TEPILE 2

TEPILE 'O E NGAHI TOTONGI KI HE FAILEISISITA 'O E NGAHI KAUTAHA

Fika		Ngaahi Totongi
Konga 1	Ngaahi Totongi ke Totongi ki he Failesisita 'o e Ngaahi Kautaha	
1.	Ki ha tohi kole ke lesisita ha kautaha 'i he Kupu 16(1) 'o e Lao	\$300
2.	Ki ha tohi kole ke ta'ofi ha hingoa 'o ha kautaha 'i he Kupu 26(1) 'o e Lao	\$80
3.	Ki ha tohi kole ke liliu 'a e hingoa 'o ha kautaha 'i he Kupu 27(1) 'o e Lao	\$100
4.	Ki ha lesisita 'o ha fanongonongo 'o e liliu 'i he Kupu 36(2) 'o e Lao	\$80
5.	Ki ha lesisita 'o ha fanongonongo 'o e tamate'i mo e tali 'o ha konisitutone 'i he Kupu 36(2) 'o e Lao	\$80
6.	Ki hono lesisita 'o ha konisitutone kuo fakatahataha'i 'i he Kupu 37(5)	\$80
7.	Ki hono lesisita 'o ha tu'utu'uni ke liliu ha konisitutone 'i he Kupu 38(2) 'o e Lao	\$80
8.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e tuku atu 'o e ngaahi 'inasi 'i he Kupu 47(1) 'o e Lao 'i he Kupu 45(b) pe Kupu 46 'o e Lao	\$80
9.	Ki ha lesisita 'o ha fanongonongo 'o e tali ke tuku atu 'o e ngaahi 'inasi 'i he Kupu 48(3) 'o e Lao	\$80
10.	Ki hono lesisita 'o ha tohi fakamo'oni tuku atu 'o e 'inasi 'i he Kupu 51(5)	\$80
11.	Ki hono lesisita 'o ha tohi fakamo'oni 'oku ala 'o liliu 'o e tuku atu 'i he Kupu 53(3)	\$80
12.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e liliu 'o e kau talekita 'i he Kupu 58(1)	\$80
13.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e fakatau pe ma'u mai 'o e ngaahi 'inasi 'i he Kupu 62(3) 'o e Lao	\$80
14.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e ngaahi feitu'u 'a ia 'oku tauhi ai 'a e ngaahi lesisita 'inasi Kupu 88(3)(a) 'o e Lao	\$80

15.	Ki ha lesisita 'o ha fanongonongo 'o e liliu 'o e 'ofisi kuo lesisita 'i he Kupu 196(2) 'o e Lao	\$80
16.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e feitu'u 'oku tauhi ai 'a e ngaahi lekooti 'i he Kupu 198(4) 'o e Lao	\$80
17.	Ki ha lesisita 'o ha fanongonongo 'o e liliu 'o e tu'asila tufa 'i he Kupu 202(2) 'o e Lao	\$80
18.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e feitu'u 'oku tauhi ai 'a e ngaahi lekooti fakatauhitohi mo e ngaahi 'akauni mo e ngaahi fakamatala 'i he Kupu 204(2)(b) 'o e Lao	\$80
19.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e mo'oni'i me'a 'oku 'i ai 'a e totonu 'a e Failesisita ke ne fokotu'u ha 'atita 'i he Kupu 205(b) 'o e Lao	\$80
20.	Ki hono lesisita 'o ha fakamatala fakata'u 'i he Kupu 223(1) 'o e Lao	\$80
21.	Ki hono lesisita 'o ha ngaahi tohi ngaue ke fokotu'u fakatahataha'i 'i he Kupu 232 'o e Lao.	\$160
22.	Ki hono lesisita 'o e ngaahi tohi ngaue 'oku lave ki ai 'i he Kupu 238(2) 'o e Lao 'o felave'i mo e fokotu'u felotoi	\$80
23.	Ki hono lesisita 'o ha tatau 'o e tu'utu'uni ki he totongi mo'ua 'i he Kupu 252(8) 'o e Lao	\$80
24.	Ki ha tohi kole 'o ha fanongonongo 'o e fakahaloto 'i he Kupu 239(4) 'o e Lao	\$80
25.	Ki hono lesisita 'o ha Tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga 'i he Kupu 245(4) pe 246(2)	\$80
26.	Ki hono lesisita 'o ha tatau 'o ha tu'utu'uni ke fakangata 'a e veteki 'o e kautaha 'i he Kupu 259(5) 'o e Lao	\$80
27.	Ki hono lesisita 'o e fanongonongo 'o e fokotu'u 'o ha likuiteta 'i he Kupu 264(2)(b)	\$80
28.	Ki ha tohi kole ki he lipooti fakataimi 'a e likuiteta 'i he Kupu 264(2) 'o e Lao	\$40
29.	Ki hono lesisita 'o ha lipooti faka'osi 'a e likuiteta 'i he Kupu 266(1)(b)	\$40
30.	Ki ha tohi kole ki he fanongonongo 'o e lakanga 'atā 'i he 'ofisi 'o e likuiteta 'i he Kupu 292 'o e Lao	\$40
31.	Ki ha tohi kole ki he fanongonongo 'o e liliu 'o e likuiteta 'i he Kupu 292 'o e Lao	\$40
32.	Ki ha tohi kole ki ha tu'utu'uni ke fakahoko 'aki 'a e ngaahi fatongia 'o e likuiteta 'i he Kupu 295 'o e Lao	\$40

33.	Ki hono faile 'o ha ta'eloto ki hono to'o 'o ha kautaha mei he lesisita 'i he Kupu 330(1)	\$80
34.	Ki ha tohi kole ki he toe fakafoki 'o ha kautaha ki he lesisita 'i he Kupu 337(2) 'o e Lao	\$450
35.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e liliu 'o e hingoa 'o ha kautaha muli 'i he Kupu 343(4) 'o e Lao	\$160
36.	Ki hono lesisita, 'o ha fanongonongo 'o e feitu'u pisinisi tefito 'o ha kautaha muli 'i Tonga 'i he Kupu 343(5) 'o e Lao	\$270
37.	Ki ha tohi kole ke lesisita ha kautaha muli 'i he Kupu 345(1) 'o e Lao	\$800
38.	Ki ha lesisita 'o ha fanongonongo 'o e liliu ki ha tohi ngaue 'oku kau pe fakamahino 'i ai 'a e konisitutone 'o ha kautaha muli 'i he Kupu 348(1) 'o e Lao	\$160
39.	Ki ha lesisita 'o ha fanongonongo 'o ha liliu ki he kau talekita 'o ha kautaha muli pe ko ha liliu 'i he kakai kuo fakamafai'i ke tali 'a e ngaue 'i Tonga 'o e ngaahi tohi ngaue ma'ae kautaha muli, ko e ha pe 'e hoko 'i he Kupu 348(1) 'o e Lao	\$160
40.	Ki hono lesisita 'o ha fakamatala fakata'u kuo fakahoko 'e ha kautaha muli 'i he Kupu 349(1) 'o e Lao	\$250
41.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e 'aho 'a ia 'e ngata ai 'a e fakahoko pisinisi 'a ha kautaha muli 'i Tonga 'i he Kupu 350(1)(a) 'o e Lao	\$160
42.	Ki ha tohi kole kuo fakahoko 'e ha kautaha muli ke lesisita ha kautaha 'i he Lao 'i he Kupu 354(1) 'o e Lao	\$800
43.	Ki ha tohi kole 'a ha kautaha ke to'o ia mei he lesisita 'i Tonga 'i he Kupu 360 'o e Lao	\$160
44.	Ki hono sivi'i 'i he Kupu 369(1) 'o e Lao 'o ha tohi ngaue 'oku kau ai ha konga 'o e Lesisita Tonga pe ko e lesisita 'i muli	'Ikai totongi
45.	Ki ha tohi fakamo'oni 'o e lesisita 'o ha kautaha	'Ikai totongi
46.	Ki ha tohi fakamo'oni 'o e lesisita 'o ha kautaha 'i he Lao 'o fakata'u mo e Tepile hono Hongofulu 'i he Lao.	'Ikai totongi
47.	Ki ha tatau pe ha me'a kuo to'o mei ha tohi ngaue, 'o tanaki atu ki ha totongi ki hono fakamo'oni'i 'o e me'a tatau, — (a) kapau 'oku 'ai 'e ha taha ha hiki tatau 'o ngaue'aki ha	'Ikai

	misini hiki tatau kuo 'oatu ki he ngaue'aki 'a e kakai, ki he la'ipepa A4 takitaha. (b) ki ha hiki tatau 'a ia 'oku 'ai 'e he Failesisita, ki he la'ipepa A4 takitaha.	totongi (46a) \$10 ki he la'ipepa A4 (46b)
48.	Ki ha tohi kole ki he fakangofua 'a e Failesisita pe fakangofua 'a ia 'oku tu'utu'uni 'i he Lao, 'o ha ngaahi tu'utu'uni 'i he Lao 'a ia 'oku 'ikai tu'utu'uni ai ha toe totongi kehe.	\$130
49.	Ki hono lesisita 'o ha tohi ngaue kehe 'i he Failesisita	\$40
50.	Ki hono lesisita 'o ha konisitutone 'i he Kupu 37(5)	\$80
51.	Ki hono lesisita 'o ha konisitutone kuo liliu 'e he Fakamaau'anga 'i he Kupu 38(2)	\$80
52.	Ki hono lesisita 'o ha tohi fakamo'oni tuku atu 'inasi 'i he Kupu 51(5)	\$80
53.	Ki hono lesisita 'o ha tohi fakamo'oni 'oku ala liliu 'o e tuku atu 'i he Kupu 53(3)	\$80
54.	Ki hono lesisita 'o ha fanongonongo 'o e liliu 'o e kau talekita 'i he Kupu 87(1)	\$80
55.	Ki hono lesisita 'o ha tu'utu'uni 'a e Fakamaau'anga 'i he Kupu 245(4) pe 246(2)	\$80
56.	Ki hono lesisita 'o e fanongonongo 'o e fakanofu 'o ha likuiteta 'i he Kupu 264(2)(b)	\$80
57.	Ki hono lesisita 'o ha lipooti faka'osi 'a ha likuiteta 'i he Kupu 266(1)(b)	\$80
58.	Ki hono faile 'o ha ta'eloto ki he to'o 'o ha kautaha mei he lesisita 'i he Kupu 330(1)	\$80
59.	Ki hono faile 'o ha tohi ngaue pe fanongonongo 'a ia 'oku 'ikai fakamahino pau hono lisi 'i he Tepile 2 ko 'eni	\$80
Konga 2	Ngaahi totongi makehe 'i he 'ikai ke tufa 'a e ngaahi tohi ngaue 'i loto 'i he taimi kuo tu'utu'uni ('o tatau pe 'oku 'i ai ha totongi makehe pe 'ikai pea tanaki atu ki ha totongi kehe 'e ala totongi)	
60.	Kapau na'e tufa 'o 'ikai toe tomui ange 'i he 'aho 'e 25 hili 'a e taimi kuo tu'utu'uni	\$25
61.	Kapau na'e tufa 'o lahi hake 'i he 'aho 'e 30 hili 'a e taimi kuo tu'utu'uni	\$150

- Ko e kotoa 'o e ngaahi totongi 'oku 'ikai kau ai 'a e Tukahau Ngaue'aki
15%